

TÉT ATTASÉI BESZÁMOLÓ 2002

LONDON

BÁLINT VERA

1. Az Egyesült Királyság tudományos és technológiai életének fő jellemzői, az azokban bekövetkezett fontosabb változások és kiemelkedő események

1.1. A tudomány- és technológia-politika fő ismérvei az Egyesült Királyságban

A világban globálisan a tudományra fordított összegek 4,5%-át finanszírozza az Egyesült Királyság, amely a tudományos publikációk 8%-át produkálja, a brit idézettségi index pedig 9%. Brit tudósok kapták a XX. században a nemzetközileg elismert tudományos díjak 10%-át, a brit tudományos Nobel-díjak számát – ami 70 feletti – csak az USA múlja felül. A brit kormány politikája a tudomány nemzetközi összehasonlításban is jobb helyzetének elérését célozza, az innováció támogatásával maximálni kívánja a tudomány, a műszaki fejlesztés és a technológia hozzájárulását a gazdaság versenyképességéhez és az életminőség javításához.

Az alaptudományok fő finanszírozója az Egyesült Királyságban az állami szektor. A tudományos ismeretek fejlesztése és a képzett szakemberek számának növelése mellett ezek a kutatások gyakran vezetnek hasznosítható eredményekhez. Az újabb és jobb termékek és szolgáltatások K+F-je az üzleti szféra elsődleges felelőssége. A kormány célja a tudás-meghajtású gazdaság megteremtése a brit tudományra építve és az innováció, az új ötletek kiaknázására ösztönző környezet biztosítása.

A kormányzati Tét politikát a 2000 júliusában kiadott, „Kiválóság és lehetőség – tudomány- és innovációpolitika a XXI. századra” című Fehér Könyv fogalmazta meg. Ebben szerepelnek azok a kormányzati tennivalók, amelyek célja a brit tudomány kiemelkedő színvonalának fenntartása, az innováció számára az egész gazdaságban új lehetőségek nyitása és a közvélemény tudományba vetett bizalmának emelése. A részleteket a 2001-02-től 2003-04-ig terjedő időszakokra vonatkozó tudományos költségvetésben dolgozták ki. A 2000-es költségvetés szerint a genomika, az e-tudomány és az alapvető technológiák képviselik a kiemelt prioritású kutatási területeket. A brit politikai pártok között teljes a konszenzus: egyre nagyobb hangsúlyt adnak annak az igénynek, hogy a tudomány, a kutatás-fejlesztés, valamint az oktatás és képzés területein is nagyobbak legyenek az állami ráfordítások.

1.2. A K+F intézményrendszer fő elemei

(ld. 1.sz. ábra; Forrás: The British Council)

A brit Parlament mindkét házában és tanácsadó testületeiben is rendkívül hangsúlyos a Tét témák képviselete:

- Select Committees on Science and Technology: a Lordok Háza és az Alsóház tudományos és technológiai állandó bizottságai, valamint a valamely aktuális kérdés kivizsgálására létrehozott időszaki bizottságok. Az előző parlamenti év során működtek közül néhány tematikus albizottság munkája folytatódott tovább erre a parlamenti évre átnyúlva, pl. „Innovations in Microprocessing”, „Animals in Scientific Procedures”.
- Parliamentary and Scientific Committee: parlamenti képviselők, a kutatás, az ipar és az egyetemek neves személyiségeiből álló testület, amely a Tét kérdéseiről folytatott viták során alakítja ki szakmai elképzeléseit, véleményét.

- Parliamentary Office of Science and Technology: a Parlament független hivatala, amely szakértők bevonásával elemzi a véleményezésre és/vagy elfogadásra a parlament elé kerülő tudományos vonatkozású kérdéseket.

Az Egyesült Királyságban 2001. júniusában lezajlott választások után felállt új összetételű Parlament Alsóházának Tudományos és Technológiai Bizottsága november 14-én alakult meg. A bizottság elnökéül dr. Ian Gibsont választották meg, aki már a korábbi ciklusban is élharcosa volt a tudomány és technológia területét érintő törvényalkotásnak.

Az előző ciklusból három lezáratlan téma maradt, melyekre a bizottság az elmúlt időszakban kapott választ a kormányzattól. Az első a tudományos tanácsadói rendszernek készülő iránymutatás, melynek kialakítása a következő négy tudományos tanácsadói esettanulmány tapasztalataira támaszkodott: a genetikailag módosított élelmiszerek, a mobil telefonok egészségügyi kihatásai, a cukorbetegség és a gépjárművezetés, valamint a klímaváltozás kérdései. A bizottság a tudományos tanácsok kormányzati kezelésében szisztematikus problémákat és a nyilvánosság bizalmának megrendülését azonosította.

A második téma a kormány tudomány- és technológia-politikájának általános megítélése volt az utóbbi két – 1993-ban, illetve 2000-ben publikált – Fehér Könyv célkitűzéseinek szempontjából. A Bizottság jelentésében elismerte az elmúlt években tapasztalt pozitív elmozdulást, mindenekelőtt azt a kialakuló kultúrát, ami a tudósokat közelebb hozta az iparhoz. Ugyanakkor számos aggodalomra okot adó területet azonosítottak és hangsúlyozták, hogy a Fehér Könyvekben felállított célok csak a tudományos költségvetés stabilizálásával és hosszabb távon további növelésével érhetők el.

A harmadik téma a hullám- és árapály-energiával foglalkozó bizottsági jelentés, mely a potenciális energiaforrásokat vizsgálta az Egyesült Királyságban és világméretben egyaránt. A kormány erre válaszul több mint 3,2 millió GBP finanszírozást adott három hullám-energetikai projekt és két árapály-energetikai séma céljaira, ami jó kezdetnek mondható. A bizottság abban bíz, hogy a továbbiakban megújítható energetikai technológiák céljaira „lebegtetett” újabb 100 millió GBP nagyságú keretből jelentős rész jut majd hullám- és árapály-energetikai projektekre. Emellett a bizottsági jelentés a szakterület kutatói létszámának növelését is megcélozta, aminek nyomán a Műszaki és Fizikai Tudományok Kutatási Tanácsa által beindított fenntartható energia-generálási programon belül kialakítják a hullám- és árapály-energetikai „kiválósági központot”.

A brit kormányban a tudomány, műszaki fejlesztés és technológia felelőse a kereskedelmi és ipari miniszter, a 2001. júniusi választások után Patricia Hewitt, akit az előző kormányzati időszakban már ugyanezt a feladatot ellátó Lord Sainsbury, tudományért és innovációért felelős államminiszter segít. A hozzájuk tartozó intézmény a brit Kereskedelmi és Ipari Minisztérium (Department of Trade and Industry - DTI) feladata az innováció támogatása és az ipari versenyképesség fokozása. A DTI 1992-ben magába olvasztotta az Energiaügyi Minisztériumot, 1995-ben felügyelete alá került a TÉT minisztériumként tevékenykedő Tudományos és Technológiai Hivatal (Office of Science and Technology – OST), mely a brit K+F intézményrendszer legfontosabb eleme. Feladata a kormányzati stratégia végrehajtása, a tudományos költségvetés szétosztása, az intézethálózatokat irányító Kutatási Tanácsok felügyelete, valamint az éves kormányzati K+F feladatokat a tárcák és az állami kutatási központok szintjére lebontó programok elkészítése. A tudományos keretből támogatást biztosít a tudós testületek közül a Royal Society-nek és a Royal Academy of Engineering-nek.

Egy Miniszteri Tudományos Csoport (Ministerial Science Group) jött létre a kormányon belül annak érdekében, hogy a kormányzati politika alakítása során kellő figyelmet kapjanak a tudomány és technológia szempontjai. A kormány tudományos főtanácsadója – aki egyben az OST vezetője is – továbbra is a 2000 decemberében kinevezett David King professzor, a cambridge-i Downing College és egyben az egyetem kémia tanszékének vezetője lett, miután a korábbi főtanácsadót, Sir Robert Mayt - tavaly óta Lord May of Oxford - a Royal Society elnökévé választották.

A tudományos főtanácsadó felelőssége a tanácsadás és a politikacsinálás kormányzati irányvonalainak és azok alkalmazásának betartása és betartatása; a tudománypolitikai kérdések kezelésének kormányon belüli és a skót, walesi és észak-írországi közigazgatással egyeztetett koordinálása; a brit tudásbázisra kihatással levő kormányzati intézkedések folyamatos figyelemmel kísérése; valamint a kormány nemzetközi tudomány- és technológia-politikájának, ezen belül az EU KTF keretprogramokkal kapcsolatos brit pozíciónak a kidolgozása, illetve alakítása.

Az 1993-ban felállított, majd az előző Labour kormány által 1998-ban átszervezett Tudományos és Technológiai Tanács (Council for Science and Technology - CST) a kormány tagjainak nyújt tájékoztatást szakmai kérdésekben. Elnöke a K+F-et felügyelő kereskedelmi és ipari miniszter, alelnöke a kormány tudományos főtanácsadója. Szakmai háttérét az OST adja, tagjai az üzleti élet és a kutató közösségek neves képviselői. A tudomány- és technológia-politika, valamint a menedzsment egyes aspektusait a brit kormány magának tartja fenn, míg más kérdések a devolúció nyomán Skócia, Wales és Észak-Írország közigazgatásának hatáskörébe kerültek.

A „science and engineering base” kifejezés azt a kutatási és posztgraduális képzési kapacitást határozza meg, ami az egyetemekre és más posztgraduális képzési intézményekre, valamint a Kutatási Tanácsok létesítményeire alapul, ehhez társulnak a nemzeti és nemzetközi kutatási létesítmények (pl. a CERN), melyekben a brit tudósok és mérnökök részvételét a Kutatási Tanácsok támogatják. Jelentős a – főleg jótékonyági szervezetek által finanszírozott - magán intézményektől származó kutatói hozzájárulás is. A „science and engineering base” az Egyesült Királyságban megvalósuló alap kutatások egészének és a stratégiai (valószínű gyakorlati alkalmazásokkal kecsgetett) kutatások nagy részének „szállítója”. Fontos a magán szektorral való együttműködés a speciális alkalmazott kutatások megvalósításában. A Kutatási Tanácsok (Research Councils) autonóm köztestületek, melyeket főként az OST tudományos költségvetéséből finanszíroznak. A kutatóintézeti háttér működtetésének további forrását jelentik a szakminisztériumoktól, az ipartól és a nemzetközi szervezetektől kapott megbízások.

A brit állami kutatás gerincét képező 7 kutatási tanács:

- Biotechnology and Biological Sciences Research Council (BBSRC)
- Economic and Social Research Council (ESRC)
- Engineering and Physical Sciences Research Council (EPSRC)
- Medical Research Council (MRC)
- Natural Environment Research Council (NERC)
- Particle Physics and Astronomy Research Council (PPARC)
- Council for the Central Laboratory of the Research Councils (CCLRC)

Patricia Hewitt miniszter asszony idén május 1-jén jelentette be a „Research Councils UK” néven létrehozott stratégiai társulást, amely a brit kutatás élharcosaként szabja meg majd a

tudomány, műszaki fejlesztés és technológia irányát. Az új formáció a kormány tavalyi értékelési folyamata nyomán, a 2001. december 4-én hozott döntés alapján született. Az egyes Kutatási Tanácsok azonban ezután is külön-külön tartoznak a parlamentnek beszámolási kötelezettséggel. A „Research Councils UK” fontos szerephez jut abban a törekvésben, hogy a tudományba befektetett összegek az eddigieknél jobban hasznosuljanak. 2004-re a kormány által a tudományba fektetett összeg több mint 1 Mrd GBP-vel lesz magasabb az 1997-es összegnél. A Kutatási Tanácsok új társulása elősegíti majd annak biztosítását, hogy ez az összeg a lehető legtöbb előnyt nyújtsa mind a tudomány, mind pedig az ország egészének szempontjából.

A „Research Councils UK” a Tudományos és Technológiai Hivatal kötelékében működik majd és a kulcsfontosságú tudományterületek új együttműködéseit fogja kialakítani. Ez azokra a területekre fog alapulni, ahol a Kutatási Tanácsok már most együttműködnek:

- Interdiszciplináris programok a genomika, e-tudomány, alaptermotechnológiák, össejt-kutatás és a klímaváltozás területein;
- A brit képzettség szintjének emelése az egyetemekkel együttműködve, a kutatói karrier lehetőségeinek biztosítása minden szinten és a fiatalok ösztönzése az új kutatói generáció kialakítása érdekében;
- A kutatók hozzásegítése a tudományos eredmények jobb üzleti hasznosításához az ismeretek átadásával és a cégek egyetemekkel való együttműködésének fokozottabb elősegítésével új technológiák kifejlesztése és adaptálása céljából;
- Független és pártatlan tanácsadás a tényeken alapuló politikacsínáláshoz és a nagyközönség intenzívebb bevonása a tudományról és a kapcsolódó társadalmi és etikai kérdésekről folyó párbeszédbe;
- Világszínvonalú nagyberendezésekbe való investálás a jövő kutató nemzedékei számára: pl. ISIS neutron-forrás, a szinkrotron sugár-forrás és „utóda”, a Diamond, valamint külföldi nagyberendezésekben való részvétel, nemzetközi üregyüttműködés (ENVISAT műhold).

A „Research Councils UK” egyesíti a hét Kutatási Tanács igazgatóit és az élén Dr. John Taylor, a Kutatási Tanácsok főigazgatója áll. Ő a célkitűzéseket úgy fogalmazta meg, hogy az új társulás közös keretet fog adni a kutatás, képzés és a tudás-transzfer számára, nemzetközileg elismert szinten tartja a brit tudományt, és biztosítja a gazdasági és társadalmi hasznosulás maximumát. A párbeszédre fognak törekedni minden számottevő kérdésben minden szereplővel, beleértve a kormányzatot, az egyetemeiket, a jótékonyági szervezeteket és a kutatás minden finanszírozóját, a nemzetközi szervezeteket és a nagyközönséget is. A „Research Councils UK” gondoskodik a kormánynak adandó független tudományos tanácsokról, elősegíti a stratégiai célok együttműködésben történő megvalósítását és harmonizálja az egyes Kutatási Tanácsok eljárásrendjét többek között a pályázatok beadása esetében is.

Említést érdemelnek még a brit tudományos parkok, melyek a felsőoktatás és kutatás, valamint az ipar közötti partneri viszonyt jelenítik meg az üzleti szempontokra koncentráló K+F előmozdítása céljából. 63 ilyen park működik az Egyesült Királyság területén, ezek 1600-nál több cégnek adnak otthont, mely cégek alkalmazottainak összlétszáma eléri a 28.000 főt. Fő szakterületeik közé a számítástechnika, biotechnológia, vegyipar, elektronika és robotika tartozik. Tevékenységük inkább technológia transzfer vagy K+F jellegű, nem pedig kis- vagy nagyüzemi gyártás. Egyre több egyetem kínál az iparnak interdiszciplináris kutatási központokat, kiaknázható erőforrásokkal. Ide tartozhat az analitikai berendezésekhez, könyvtári szolgáltatásokhoz, világméretű adatbázisokhoz való hozzáférés is.

1.3. *A K+F finanszírozási rendszere az Egyesült Királyságban*
(ld. 2.sz. ábra; Forrás: The British Council)

Az Egyesült Királyságban a legújabb, 2002. évi K+F statisztikák is az 1999-es év adataira hivatkoznak, mint az utolsó, statisztikailag teljes egészében feldolgozott évre. Eszerint tehát a GDP 1,8%-át, azaz 16,7 Mrd GBP-t fordítottak K+F-re, ami az 1998-as év adatához képest 5% emelkedést jelentett. Ennek közel 86%-a, 14,4 Mrd GBP a polgári kutatásra, a többi katonai kutatásokra jutott. A ráfordítások úgy oszlottak meg, hogy 49%-ot adott az ipar, 28%-ot a kormányzat és 18% jött külföldről. A maradékot a magánadományok és jótékonyági kezdeményezések biztosították. Amellett, hogy az iparon belüli K+F-et finanszírozza, az ipar támogatja az egyetemi kutatást és finanszírozza a kormányzati létesítmények szerződéses kutatásait. Egyes jótékonyági szervezetek saját laboratóriumaik fenntartása mellett külső kutatásokhoz is adnak grantokat. A szerződéses kutatási szervezetek a cégek számára folytatnak K+F tevékenységet és egyre nagyobb szerepet töltenek be a brit ipar felé irányuló technológia transzferben.

Az iparon belüli K+F teljes évi ráfordítása 1999-ben 11,3 Mrd GBP volt, ennek 67%-a volt az ipar saját hozzájárulása, 10% a kormányzattól, a maradék (23%) pedig külföldről érkezett. A két legnagyobb K+F ráfordítást felmutató cég – az AstraZeneca és a (Glaxo Wellcome és a Smith Kline Beecham egyesüléséből alakult) GlaxoSmithKline – a gyógyszeripart képviseli. Egészében véve a brit gyógyszergyártás a K+F ráfordítás 22%-át testesíti meg. Az elektronikai ipar és az űrkutatás vezető cégei szintén jelentős K+F finanszírozók.

K+F ráfordítás 1999-ben, Egyesült Királyság

<i>A finanszírozást adó ágazatok</i>		<i>A tevékenységet végző ágazatok</i>	
Külföld	18%		
Magán non-profit	4%	Magán non-profit	1%
Kormányzat	14%	Kormányzat	7%
Kutatási Tanácsok	7%	Kutatási Tanácsok	4%
Felsőoktatás	1%	Felsőoktatás	20%
Felsőokt.Finanszírozási Tanácsok	7%		
Üzleti vállalkozások	49%	Üzleti vállalkozások	68%

Forrás: Office for National Statistics

A kormányzati finanszírozás a kutatóintézetek, a felsőoktatási létesítmények és a kollaboratív kutatási programok felé irányul. A (polgári és katonai) K+F-re jutó nettó kormányzati ráfordítás 2001-02-re 7,8 Mrd GBP, ami kb. 9%-os növekedést jelent az egy évvel korábban tervezett összeghez képest. Ebből 4,9 Mrd GBP jutott a polgári kutatásra, ebbe kell beleértetni a tudományos költségvetés ugyanerre az időszakra vonatkozó 1,8 Mrd GBP nagyságú összegét. A minisztériumok közül a Védelmi Minisztérium kutatási költségvetése a legmagasabb, ezt követi a DTI, a DTLR (Közlekedési, Önkormányzati és Regionális Minisztérium) és a DEFRA (Környezetvédelmi, Élelmiszerügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium).

A kormány még 1998-ban bejelentette, hogy további 1 Mrd GBP-t szán tudományra és műszaki fejlesztésre 1999 és 2002 között – ebből 700 millió GBP-t ad a tudományos költségvetés, 300 millió GBP-t pedig az Oktatási és Foglalkoztatási Minisztérium céljaira. További 400 millió GBP-t ad a Wellcome Trust. A pluszfinanszírozás összesen 700 millió GBP-je (beleértve a Wellcome Trust hozzájárulásából származó 300 millió GBP-t) jut az

egyetemi laboratóriumok korszerűsítésére és egyéb berendezések vásárlására. További 400 millió GBP-t juttatnak a Kutatási Tanácsoknak kiemelten nagy prioritású kutatási területek támogatására, pl. az élettudományokra (beleértve a genetikai kutatásokat, az orvostudományt és a biotechnológiát). 2000 nyarán további 1 Mrd GBP befektetéséről határoztak a Wellcome Trusttal közösen – a 2002-03-as, illetve a 2003-04-es évekre – ami az új tudományos költségvetési tervekben már szerepelt is.

A Fehér Könyv ajánlásaihoz igazodva az érvényes költségvetés kulcsszámai a következők:

- A tudomány és műszaki fejlesztés 7%-os reálértékű növelése három éven átívelve 2001-02-től 2003-04-ig;
- 1 Mrd GBP értékű befektetési csomag a tudomány és technológia infrastrukturális fejlesztésére a Wellcome Trust és a Finanszírozási Tanácsok közreműködésével. Ez a befektetés a már meglévő Közös Infrastrukturális Alap segítségével elért eredményekre épül, de még szélesebb körű lehetőségeket biztosít.
- 140 millió GBP nagyságú intézkedés-csomag kerül a Felsőoktatási Finanszírozási Tanácshoz az egyetemek, mint a fejlődés hajtóereje potenciáljának növelése érdekében, ami az egyetemek számára állandó bevételt jelent.
- 356 millió GBP-vel több jut tudományos kutatásokra, beleértve a több Kutatási Tanács által közösen kezelt genom-kutatási, e-science és technológiai alapvető programokat 252 millió GBP nagyságrendben.
- A Wolfson Alapítvánnyal közösen finanszírozott program az egyetemek számára kiemelkedő képességű és/vagy eredményeket elért kutatók felvételére, megtartására és továbbképzésére, kezdetben évi 4 millió GBP értékben, ami maximum 50 kiemelkedő kutató finanszírozását jelenti.
- A PhD hallgatók alapösztöndiját a tanévenkénti 6800 GBP-ről 2003-04-re 9000 GBP-re emelik.
- Évi 50 millió GBP értékű Regionális Innovációs Alap arra, hogy a Regionális Fejlesztési Ügynökségek támogassanak inkubátor-házakat, illetve tudósok, vállalkozók, menedzserek és pénzügyi szakemberek klubjait a régió belüli jobb együttműködés érdekében.
- Új Kisvállalkozási Kutatási Kezdeményezés csúcstechnológiával foglalkozó kisvállalkozások kutatási kapacitásának növelésére, hogy több állami megrendeléshez juthassanak.
- További 90 millió GBP az alapvető technológiák, a genomika és az e-tudományok kutatási eredményeinek kereskedelmi hasznosítására.

Tudományos Költségvetés, Egyesült Királyság

Millió GBP	2001-02	2002-03	2003-04
Medical Research Council (MRC)	349,614	371,930	387,151
Biotechnology and Biological Sciences Research Council (BBSRC)	213,987	232,603	250,151
Natural Environment Research Council (NERC)	192,865	205,414	216,750
Engineering and Physical Sciences Research Council (EPSRC)	436,202	461,540	489,911
Particle Physics and Astronomy Research Council (PPARC)	206,289	220,383	232,208
Economic and Social Research Council (ESRC)	74,447	82,763	91,533
Council for the Central Laboratory of the Research Councils (CCLRC)	7,421	8,113	9,952
Kutatási Tanácsok nyugdíjbiztosítása	26,970	28,450	29,740
Royal Society	25,745	28,745	29,245
Királyi Mérnökakadémia	4,270	4,770	5,270
DIAMOND	20,000	20,000	20,000
Közös Infrastruktúra Alap	125,000	-	-
Tudományos Kutatási Befektetési Alap	-	125,000	125,000
Közös Kutatási Műszer Kezdeményezés	10,000	10,000	10,000
Tőke (nem allokált)	-	34,000	34,000
Felsőoktatási Innovációs Alap	20,000	20,000	40,000
„University Challenge”	-	5,000	-
„Science Enterprise Challenge”	-	5,000	10,000
Az állami kutatási intézmények keretei között tett felfedezések kiaknázása	10,000	-	-
Cambridge – MIT Intézet	14,000	14,000	14,000
Foresight Program	-	3,000	5,000
OST kezdeményezések	3,000	3,100	3,350
OST adminisztratív költségei	11,192	11,192	11,192
Tartalék az átváltási árfolyamok és más előre nem látott kiadások fedezésére	15,264	15,464	16,014
Összesen	1.766,467	1.910,467	2.155,467

Forrás: DTI, 2000.

1.4. Jelentősebb események a TÉT területen

A beszámolási év TÉT tevékenységét is a Fehér Könyvben a brit kormány által vállalt elkötelezettségek fogták keretbe, melyek konkrét cselekvéssé válásának ütemtervét az OST dolgozta ki. Minden kérdésnél leírják a tervezett végrehajtási mechanizmust, az időkereteket és a konkrét elérendő célokat, utalnak a Fehér Könyv megfelelő paragrafusára, valamint a végrehajtást koordináló személy elérhetőségi adataira. A Megvalósítási Tervet meghatározott időközönként áttekintik és a vállalt célok elérésének folyamatát abban dokumentálják.

A brit K+F elmúlt évi legjelentősebb eredményei – a hagyományokhoz híven – ismét a biotechnológia, anyagtudományok, vegyészet, elektronika és az űrkutatás terén születtek. Kiemelésre méltónak tűnik – az aktualitások és a magyar kapcsolódás miatt - az orvosbiológia

idei első számú kérdése: az emberi génállomány feltérképezésének megindulása nyomán kialakult helyzet és a „poszt-genom” kihívásra a megfelelő válaszok megtalálása. Az Egyesült Királyságban nemcsak a tudományos közösséget, de a közvéleményt is igen erősen foglalkoztatja a téma, mivel a valamennyi emberi lény által hordozott genetikai örökség feltárása mellett lehetőség nyílik az orvosi biológiai kutatásoknak a betegségeket okozó, rossz gének felderítése felé fordítására, illetve intenzifikálására. Az ilyen gének, illetve gén mutációk elemzése vezet el a terápia, azaz az eddig alig, vagy egyáltalán nem gyógyítható betegségekre hatásos gyógyszerek kutatása, fejlesztése irányába.

A brit Wellcome Trust által jelentős mértékben támogatott kutatásokat a Humán Genom Projekt foglalja egységes keretbe. A projekt nemzetközi együttműködésen alapul, tehát bármely nemzet számára nyitott. Jelenleg 20 kutatócsoport 6 nemzet bevonásával működik együtt. Valamennyi emberi géntérkép – amelyet a projekt kidolgoz – azonnal térítésmentesen hozzáférhető lesz, mégpedig korlátozás nélkül valamennyi akadémiai és ipari kutató számára. A Humán Genom Projekthez a Wellcome Trust által – a Hinxton Genome Campus keretében – működtetett Sanger Központ biztosítja a géntérkép-információk egyharmadát. A Wellcome Trust a Sanger Központ útján – 210 millió GBP erejéig – 2003-ig vállalta az emberi géntérkép „arany szabványának” kidolgozását.

A brit tudomány évente két – a nagyközönség érdeklődésére is számot tartó - nagyobb szabású eseménysorozatot rendez. A Tudomány Hete márciusban zajlik és alapvetően London és ezen belül is az Imperial College köré szerveződik, a Tudományos Fesztivál pedig szeptemberi esemény és 1831 óta - a két világháború éveit leszámítva – minden évben más és más vidéki egyetem a fő szervező. A beszámolási évben a Glasgow-i Egyetemre esett a választás, ahol 2001. szeptember 3-7. között került sor a „Tudomány és Társadalom” mottó fókuszba állító eseménysorozatra. A fesztiválon a tudományos előadások és találkozók programját a British Association for the Advancement of Science Tudományos Szekciói, tudományos társaságok és intézmények, ipari cégek és vállalkozások képviselői állítják össze. A színvonal emelése és a sokszínűség érdekében ezúttal is felajánlásokat és hozzájárulásokat kaptak számos cégtől, társaságtól és intézménytől és folyamatosan várnak ilyeneket a következő Tudományos Fesztiválra, amelyet a Leichester-i Egyetem rendez majd 2002. szeptember 9-13. között.

A tavaly őszi fesztivál a Tudomány Évének meghirdetésével zárult, mely így 2001. szeptember 7-től 2002. augusztus 31-ig tart és alapötlete a természettudományok oktatási színvonalának és jelentőségének emelése, különös tekintettel a 10-19 éves korosztályra és azokra a tényezőkre és személyekre, akik ennél a korosztálynál a jövőbeli szakirány kiválasztását befolyásolhatják. A Tudomány Évének fő menedzsere a NESTA, az Egyesült Királyság első országos alapítványa, amely 200 millió GBP lottózásból származó pénzből létesült és célkitűzése szerint a brit kreativitás és innovativitás támogatására kötelezte el magát. A szakmai háttérrel a BAAS mellett a több mint 24 ezer tagot számláló ASE (Association for Science Education) fogja biztosítani annak érdekében, hogy a célzott korosztály a nemzeti tantervi követelményeket meghaladó természettudományos ismeretekre tehessen szert és minél több brit középiskolás kapjon kedvet a természettudományokhoz kapcsolódó életpályához.

A Tudomány Évéhez kapcsolódóan az Oktatási és Szakképzési Minisztérium (Department for Education and Skills – DfES) az alábbi célokat tűzte tevékenységének zászlajára:

- növelni kell a tanulók érdeklődését a természettudományos tárgyak iránt, különösen a 10-15 éves korosztálynál;

- ösztönözni kell a szülők tudomány iránti érdeklődését, részben önmaguk érdekében, részben pedig, hogy jobban tudják gyermekeiket segíteni;
- erősíteni kell az iskolák, az ipar és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokat;
- vonzóbbá kell tenni a természettudományok, mindenekelőtt azok oktatása terén elérhető karrier-lehetőségeket;
- emelni kell a tudomány presztízsét a Tudomány Éve során zajló legkülönfélébb tevékenységekkel és programokkal;
- meg kell ünnepelni a tudományos élet kiemelkedő eseményeit, hogy azok valóban modell értéket képviseljenek.

A beszámolási évben a tudomány szempontjából kiemelkedő jelentőségű volt, hogy Tony Blair miniszterelnök május 23-án „A tudomány számít” címmel beszédet mondott a Royal Society hallgatósága előtt arról, hogy a tudomány mennyire fontos az Egyesült Királyság folyamatos jövőbeni fejlődése szempontjából. A beszéd aktualitását az a nem sokkal ezt megelőzően, a miniszterelnök indiai látogatása során ottani biotechnológusoktól hallott vélemény adta, miszerint Európa tudomány-ellenes és ha a tudományhoz való hozzáállásán nem változtat, végérvényesen le fog maradni a világ többi része mögött. A beszéd három alapvető tételre épült:

1. A tudomány létfontosságú az ország további folyamatos előrelépése szempontjából.
2. A tudomány erkölcsi ítéletalkotás és gyakorlati aggályok szempontjából is nehéz kérdéseket vet fel, amelyekre ha rossz válaszok születnek, az a tudomány ellen fordíthatja a közvéleményt.
3. A tudomány eredményei csak a tudomány és a társadalom szoros együttműködésével hasznosulhatnak kedvezően, aminek feltétele, hogy mindenki pontosan megértse, mit akar a tudomány elérni.

A miniszterelnök elmondta, hogy a brit tudás-bázis ereje és kreativitása a XXI. századra is kellő reményt nyújthat az ország számára. „Azonban a pozitív összképnek ez csak az egyik oldala. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a 44 brit Nobel-díj közül az utolsó 20 évre csak 8 jutott. Túl sokáig hagyatkoztunk a múlt hagyományaira és dicsőségére, ami nem volt elegendő tudósaink megsegítésére. Erős finanszírozásra és erős állami támogatásra van szükségük, nem csupán a hagyományok emlegetésére.”

A miniszterelnök az alábbiakban foglalta össze saját hitvallását arról, hogy miképpen kell fogadni a brit tudomány előmozdításának kihívását: „Gondoskodni kívánok arról, hogy az Egyesült Királyság legyen a világon az egyik legjobb hely a tudomány művelésére. Ehhez az kell, hogy megfelelő finanszírozást kapjanak az emberek, a berendezések és az infrastruktúra is. Emellett külföldön is propagálnunk kell a brit tudományt. Tovább kell javítanunk azon a módon, ahogy a brit kormány a tudományt kezeli, mivel ez iránt rendkívül csekély az emberek bizalma. Minden minisztériumnak kialakult rendszerre van szüksége, hogy képes legyen a kutatást menedzselni és a tudományos tanácsokat hasznosítani. A kormánynak könnyen és díjmentesen kell hozzájutnia a tudományos információkhoz és tanácsokhoz. A kulcsfontosságú tudományos kérdésekről folytatott nyílt és tájékozottságon alapuló nyilvános viták hozzáállásunk integráns elemét kell, hogy képviseljék.”

A beszéd elemzői szerint elhibázott volt a beszéd kiindulópontja, miszerint az európaiak tudomány-ellenesek lennének és csak a különféle tudománnyal szembehelyezkedő érdekcsoportok nyomásának engednek, hiszen nagyon kevés ember eleve tudomány-ellenes. A világ egyre bonyolultabbá válik, de ahogy a nagyközönség egyre többet tud meg a tudományról és alkalmazásairól, úgy fog nőni a vélemények sokfélesége. Életbevágóan

fontos, hogy több legyen a vita és Blair miniszterelnöknek fel kell készülnie arra, hogy ezeknek a vitáknak a kimenetele nem mindig lesz kedvére való.

Új szakasz kezdődött a beszámolási évben a brit Foresight Program életében is, melynek beindításáról még 1993-ban döntött az akkori kormányzat. Az akkori első kört követte az 1999-ben indított második kör, melynek zárójelentései a múlt év végére készültek el. A program sikeresen „ültette egy asztalhoz” a brit cégeket, a tudományos intézményeket és a kormányzatot, hogy együtt „tekintsenek előre” és azonosítsák azokat a lehetőségeket, amelyek kihasználása a jövőben a brit versenyképesség erősödését segítheti elő.

A 2002. április 29-én beindított „harmadik kör” egyelőre mindössze a következő két új projektre korlátozódik, amelyről *Lord Sainsbury* tudományos és innovációs államminiszter számolt be:

- Kognitív rendszerek – vízió felvázolása a kognitív rendszerek jövőbeni fejlődéséről az agy kutatás és a számítógép-tudomány mostanra elért eredményeire alapozva;
- Árvíz- és partvédelem – a klímaváltozás és más olyan tényezők vizsgálata, amelyek 30-100 év közötti időhatárokra belül befolyásolhatják az árvizek kockázatát és a partvidék erózióját, ennek alapján a jelenlegi és fokozódó kockázatok leküzdésére alkalmas brit stratégia kidolgozása.

Sainsbury miniszter szerint a Foresight Program lényege a jövőre való felkészülés és csak a készenlét és a gondos tervezés szolgálhatja a brit versenyképesség és az életminőség javítását. Az árvíz- és partvédelmi projekt jelentőségét mi sem támasztja alá jobban, mint az a tény, hogy Angliában és Wales-ben 1,7 millió otthon fenyeget az árvízveszély és az árvíz- és part-eróziós veszélynek kitett anyagi javak becslött értéke meghaladja a 200 Mrd GBP-t. A projektet a Környezetvédelmi, Élelmezési és Vidékfejlesztési Minisztérium szponzorálja és a cél a társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi hatások és tényezők 30-100 éves időskálájának a lehető legpontosabb meghatározása. A projekt értékeli majd az árvizek kihatásait és az ezek elhárításához szükséges akciók anyagi vonzatait.

A Foresight Program vezetője a kormány tudományos főtanácsadója, aki szerint létfontosságú, hogy az Egyesült Királyság a tudományos eredmények ipari alkalmazásainak megtalálásában és a technológia és műszaki fejlődés új eljárásainak kidolgozásában nemzetközileg is az élen maradjon. A vezetése alatt működő Tudományos és Technológiai Hivatal Foresight Igazgatóságán belül mindkét projekthez kialakítják a megfelelő és egy-egy elismert tudóssal kiegészülő munkacsoportokat. Ezek a csoportok minden létező lehetőséget megkapnak a legjobb berendezések, műszerek és információ-források eléréséhez és használatához. A projektek várhatóan 9-15 hónapig fognak tartani, azonban az időtartam a munka folyamán válik majd pontosabban meghatározhatóvá. King professzor a nyár folyamán tervezi, hogy egy civilizációtól távol eső helyen összegyűjti a legkiválóbb tudósok egy csoportját, hogy együtt gondolkodva alakítsák ki a további Foresight projektek tematikáját.

A beszámolási évben változatlanul erős volt az a hangsúly, amit a brit tudományos élet mai problémáiról, mindenekelőtt a tudomány és a társadalom kapcsolatáról folyó vita kapott. A brit társadalom elvesztette a bizalmat abban, ahogy a kormány a tudományt szabályozza és a tudományos tanácsokat hasznosítja, a tudományba vetett bizalom ugyanakkor kulcsfontosságú az új technológiák hasznosítása szempontjából. A kormány nem hagyhatja figyelmen kívül az egyes tudományos vívmányok kockázatait, de nagy szerepe van az állampolgárok meggyőzésében arról, hogy a kockázatok megfelelő módon értékelésre és folyamatos ellenőrzésre kerülnek. Nagyon fontos, hogy a nagyközönség információkkal felszerelve be

legyen vonva a tudomány alkalmazásáról folyó vitákba. A legtöbb tudós szívesen kommunikálna tevékenységéről a nagyközönséggel, de úgy érzi, hogy nincs felvértezve ilyen jellegű vitákra. A kormány elkötelezi magát arra, hogy a tudósok számára garantálja a kutatások végzésének jogát, de az is fontos cél, hogy az emberek tudományos ismeretei magasabb szintre emelkedjenek, ehhez pedig a felvilágosító és oktató tevékenységet a fiataloknál kell elkezdni. Habár a brit tudomány, műszaki fejlesztés és technológia már eddig is kulcsszerepet töltött be a nemzeti értékteremtésben és az életminőség javításában, ezt a pozíciót meg is kell tartani. A társadalomnak ki kell vennie a részét a felfedezések és az innováció serkentéséből, mégpedig a fiatalok kutatói pályára irányításával. Ugyanakkor tudatosítani kell a társadalomban, hogy a tudományos eredmények a pozitív kihatások mellett esetenként súlyos kockázatokat is rejthetnek magukban. Nagy kérdés, hogy milyen mértékben felelősek a tudósok és a technológusok saját felfedezéseikért, milyen kötelezettségek terhelik a munkaadóikat, és hogy milyen mértékben szükséges a társadalom széles rétegeinek bevonása ezeknek a kérdéseknek a megvitatásába.

2. Az Egyesült Királyság tudományos és technológiai kapcsolataiban bekövetkezett főbb változások, események

2.1. Az Egyesült Királyság kétoldalú tudományos és technológiai kapcsolatai

A brit kormány különféle – az egyes relációkkal kapcsolatos brit szempontokat szolgáló – formákban létesít bilaterális megállapodást a tudományos, műszaki fejlesztési és technológiai együttműködés előmozdítására. A brit külképviseletek és a British Council helyi irodái hajtják végre a kapcsolódó kormányzati feladatokat és építik a kapcsolatokat a lehetséges brit partnerek számára; valamint segítik az Egyesült Királyságban a lehető legtöbb szervezet naprakész információkkal való ellátását az adott ország TÉT tevékenységének fejlődési irányairól és új kezdeményezéseiről. Brit TÉT attasék működnek Washingtonban, Tokióban, Moszkvában, Ottawában, Párizsban, Bonnban, Münchenben, Rómában, Pekingben, Taipeiben és Szöulban; a 2000-es Fehér Könyvben pedig szerepelt a brit TÉT attaséi hálózat bővítése. Ennek érdekében a brit Külügyminisztériumban a Globális Kérdések Főosztályon belül TÉT Önálló Osztály létesült még 2001 tavaszán.

A British Council – melynek számos irodájában dolgozik külön Science Officer – események, partner-programok, szemináriumok, kiállítások és általában információ-szolgáltatás útján mozdítja elő a kreativitást és innovációt az élvonalbeli brit tudomány segítségével. Tevékenységével egyensúlyra törekszik a konkrét partnerek mobilitásának támogatása és a fogadó ország nyilvánosságának a brit tudomány eredményeivel való megismertetése között.

A kiterjedt kétoldalú TÉT együttműködések brit gyakorlatában mindenekelőtt az intézmények, kutatócsoportok és/vagy KKV-k közvetlen együttműködését támogatják. Az USA-val és Nyugat-Európa országaival hagyományosan szoros a kapcsolat. A csendes-óceáni térség államaival a brit – korábbi nemzetközösségi - érdekeknek megfelelően mindig is fontosnak tartották az együttműködés fejlesztését. E cél megvalósításának fontos állomásai voltak a Japánnal és Koreával indított széleskörű programok. A politikai változások nyitottak utat a Dél-Afrikai Köztársasággal kötött TÉT megállapodásnak. Az Oroszországgal aláírt egyezmény fő motiváló tényezője a hadiipari kutatás konverziója és a kedvezőbb politikai helyzet kínálta lehetőségek voltak. Az utóbbi évekből említést érdemel az erős brit érdekek alapján az egyre jelentősebb kutatással rendelkező Brazíliával kötött megállapodás.

A brit kormány közös kétoldalú Tét alapjai nem tekinthetők elterjedt gyakorlatnak, jelenleg 4 ilyen alap működik: Dél-Koreával, Dél-Afrikával, Kínával és Indiával közösen, mert az 5-ik, az Izraellel működtetett alap tevékenysége lezárult (ennek oka Izraelnek az EU 5. KTF Keretprogramhoz való társult státusa, ami feleslegessé tette a külön alapot). A meglévő alapoknál a két fél egy-egy 3 éves időtartamú projektre 300-300 ezer GBP összeghatárig finanszíroz addicionális költségeket, pl. a kutatók egymáshoz utazását, stb. Az OST a közeljövőben nem tervezi további ilyen jellegű közös alapok létesítését; alapelvük az, hogy a kétoldalú Tét együttműködés mobilitás-támogatása a British Council feladata.

2.2. Az Egyesült Királyság multilaterális tudományos és technológiai kapcsolatai

Az Egyesült Királyság hagyományainak és érdekeinek megfelelően gyakorlatilag minden jelentősebb nemzetközi Tét együttműködési programban részt vesz. Az EU 5. KTF Keretprogramjában nagy szerepet játszanak és sikeresen vesznek részt brit cégek, felsőoktatási intézmények és kutatóintézetek és reményeik szerint az Európai Kutatási Tér létrejötte új lehetőségeket kínál majd az Európai Unió tagjaként az Egyesült Királyság számára is a globális piacon folyó versenyben. A sikeres brit részvétel elősegítése kiemelt feladata a DTI és ezen belül főképpen az OST munkatársainak. Az 5. Keretprogram minden megjelenő felhívásáról, valamint a 6. Keretprogram beindítására való felkészülésről a beszámolási évben országszerte rendeztek Információs Napokat az adott programért vagy felhívásért személy szerint felelős brüsszeli tisztségviselő részvételével. Az információkhoz való minél jobb és gyorsabb hozzáférés, valamint a partnerkeresés segítése céljából a Kutatási Tanácsok és a British Council Brüsszelben közösen tart fenn egy irodát.

Az ismert nemzetközi K+F együttműködések közül az EUREKA projektek brit résztvevőit – eddig összesen kb. 800 céget - is a DTI innovációs költségvetéséből támogatják, mivel az EUREKA ipari megvalósulást célzó, világszerte eladható európai folyamat- vagy termékfejlesztési együttműködéseként ösztönöz. A britek hasonlóan aktív résztvevői a COST programnak.

A Kutatási Tanácsok a legfontosabb partnerintézményekkel közvetlen megállapodásokra törekkenek. A Részecskefizikai és Csillagászati Kutatási Tanács (PPARC) révén a britek részt vesznek a CERN, az ESA és az EISCAT, a Mérnöki és Fizikai Tudományok Kutatási Tanácsa (EPSRC) révén pedig a Grenoble-i Laue-Langevin Intézet és a European Synchrotron Radiation Facility munkájában. Az Egyesült Királyság bekapcsolódott az EMBL, a Human Frontier Science Program és több oceanográfiai, környezetvédelmi közös programba is.

Az európai űrkutatási együttműködés egyik legfontosabb résztvevője Nagy-Britannia. Előnyös pozíciójukat a második világháborút követően, a haditechnikai fejlesztésekre építve sikerült megteremteniük. Az utóbbi években a britek az ESA-n keresztül jelentős beruházásokat hajtottak végre a telekommunikációs K+F, a stratégiaiul fontos geostacionárius és mobil műhold-technológiák terén (ARAMI, ASTP és ARTES programok). Figyelmüket a szélessávú, nagy átviteli sebességű, nagy energiaszintű operációs alrendszerek kifejlesztésére fordítják.

A Kutatási Tanácsok számos, nemzetközi együttműködést célzó bilaterális megállapodás részesei. Például, a BBSRC-nek érvényes megállapodása van Franciaország, Hollandia, az Egyesült Államok, Kanada, Japán, Korea és India hasonló szervezetével utazási költségek és ösztöndíjak nyújtásáról a nemzetközi kapcsolatok erősítése céljából.

Az Egyesült Királyság igen aktív az OECD és a NATO tudományos és technológiai bizottságaiban; valamint az ENSz különféle szakmai szervezeteiben, beleértve az UNESCO-t. A Tudományos Tanácsok, a Royal Society és a British Academy alapító tagjai az Európai Tudományos Alapítványnak (European Science Foundation). Fontos koordináló, szervező szerepet játszik a British Council, amely 109 országban működik és feladata a TÉT együttműködés segítése is.

3. Magyarország és az Egyesült Királyság közötti tudományos és technológiai együttműködés

3.1. Magyarország és az Egyesült Királyság közötti együttműködés a multilaterális és regionális szervezetekben, programokban

A politikai szinten meglévő kölcsönös jóindulat és segítőkészség alapján a két ország a multilaterális és regionális szervezetekben kiegyensúlyozott együttműködést folytat. Ennek leggyakoribb és legfontosabb megjelenési formája a kutatói szinten, kormányzati segítséggel kialakuló kapcsolat. A britek általában támogatói a magyar törekvéseknek, mint ahogy ezt korábban EUREKA tagságunk és a European Space Agency programjaiba való magyar bekapcsolódás kapcsán tapasztalhattuk.

Már a kétoldalú Vegyes Bizottság 1999-es ülésének idején kiemelt hangsúlyt kapott az EU 6. KTF Keretprogram kidolgozásának megtervezése, mely változatlanul egyaránt számot tart a magyar és a brit szakemberek érdeklődésére. Magyar szempontból ennek figyelemmel kísérése azért is jelentős, mert amennyiben a 6. Keretprogram idejére Magyarország EU-tagsága már megvalósul, még lényegesebb, hogy a kidolgozás során a magyar szempontok kellő súllyal érvényesüljenek a keretprogram költségvetését és tematikáját illetően. Az OST továbbra is kész az EU-val kapcsolatos napi munka tapasztalatainak átadására a "Twinning Programme" keretében, valamint magyar szakember(ek) fogadására, felkészítésére.

3.2. A kétoldalú tudományos és technológiai kapcsolatok alakulása

A Magyar Köztársaság és az Egyesült Királyság kormányai által 1987. március 3-án, Budapesten aláírt oktatási, kulturális, tudományos és technológiai együttműködési megállapodás értelmében a felek 2002. júniusában rendezték meg legutóbb a Magyar-Brit Tudományos és Technológiai (TÉT) Együttműködési Vegyes Bizottság harmadik ülését. A következő időszakra elfogadott projektek kapcsán megállapodás született arról, hogy a jövőben mindkét fél megfontolja a hároméves projekt-időtartamról a kétévesre való áttérés lehetőségeit, esetleg azzal az opcióval, hogy ha a projektnek van reménye EU vagy egyéb sokoldalú együttműködési projektté való továbbfejlesztésre, akkor egy harmadik évre meghosszabbítható az időtartama és finanszírozása.

A beszámolási év kiemelkedő kétoldalú eseménye a 2001 novemberében Nagykövetségünkön megrendezett Magyar K+F Nap, melyen a magyar delegációt Pálincás József oktatási miniszter vezette. A közel száz résztvevő előtt lezajlott eseményt brit részről Lord Sainsbury tudományos és innovációs államminiszter nyitotta meg. Magyar részről előadást tartott Szabó Gábor OM K+F helyettes államtitkár, Kroó Norbert, az MTA főtitkára, Bendzsel Miklós, a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke és az OTKA képviselőjében Sándor Péter professzor is.

A másik esemény Siegler András OM K+F helyettes államtitkár 2002. július végi látogatása, amely a British Council budapesti irodájának kezdeményezésére valósult meg. A látogatás fő

célja a brit Kutatási Tanácsokkal való kétoldalú kapcsolatfelvétel volt, ami kiegészült a Wellcome Trust, a Royal Society és az OST nemzetközi együttműködéssel foglalkozó vezetőinél tett bemutatkozó látogatásokkal.

A Royal Society Nyugat-Európa Részlege – melyhez Magyarországot a NATO tagság megvalósulása után átsorolták – tudatosan vállalja a küldetést, miszerint azok az együttműködések, amelyek tematikusan nem férnek be az EU 5. KTF Keretprogramjába, a NATO tudományos együttműködésért brit részről felelős Royal Society támogatási sémáiban kapjanak finanszírozási lehetőséget. Az elmúlt évek folyamán egyébként ilyen támogatással évente kb. 10 magyar kutató töltött hosszabb-rövidebb időt brit partnereknél és 3-4 brit kutató dolgozott néhány hónapos időtartamban Magyarországon.

Ide csatlakozik az Egyesült Királyság legjelentősebb, orvosbiológiai kutatásokat finanszírozó jótékonyági intézményének, a Wellcome Trust-nak először tavaly, majd az idén újra meghirdetett pályázata. Évenkénti pályázási lehetőséggel, évi 4 millió GBP-s költségvetéssel ötéves kutatási ösztöndíjat hoztak létre olyan tudományos és klinikai kvalifikációval bíró, kivételes képességű és tehetségű kutatók számára, akik kutatási programot szeretnének indítani Magyarország, Észtország, Lengyelország vagy a Cseh Köztársaság valamely kutatási/oktatási intézményében. Az ösztöndíj alapvető célja, hogy olyan kiemelkedő kutatókat támogasson, - foglalkozzanak akár alapkutatásokkal, akár gyakorlati orvosi tevékenységgel – akik kutatói pályájukat valamely cseh, észt, lengyel vagy magyar tudományos intézetben kívánják megalapozni/folytatni. A Wellcome Trust választása azért esett erre a négy országra, mert nagy múltra visszatekintő hagyományaik vannak az orvosbiológiai kutatások területén és kiváló teljesítményeket mutattak brit kapcsolódású kutatási projekteken, melyeket a Wellcome Trust már korábban, más formában támogatott.

A pályázás feltétele a jelölt doktori fokozata (a brit PhD ekvivalense) és öt és tíz év közötti kutatási gyakorlata poszt-doktori vagy annak megfelelő szinten. Vezető nemzetközi folyóiratokban számottevő publikációkkal kell rendelkeznie a választott kutatási területen. A pályázóknak nem feltétlenül kell azon ország állampolgárainak lenniük, ahol az ösztöndíjas kutatást folytatni kívánják. A jelöltektől elvárható, hogy kutatói pályájuk egy részét külföldön töltsék; olyan kutatók jelentkezését is elfogadják, akik jelenleg külföldön dolgoznak, de hazatérnének vagy a közelmúltban tértek haza külföldről. Ugyanakkor olyan pályázatot is elfogadnak, amelynél a pályázó sikeres pályafutása teljes egészében az országon belül zajlott.

A Wellcome Trust törekvése arra irányul, hogy az ösztöndíjast befogadó intézmény lehetőség szerint az ösztöndíj időtartamának lejártával tovább foglalkoztassa a volt ösztöndíjast, természetesen saját munkáltatói gyakorlatának megfelelő módon pályáztatva őt. Az ötéves ösztöndíj-pályázat beadása előtt a jelentkezőnek írásbeli hozzájárulást kell kapnia a szóban forgó intézménytől részben arról, hogy befogadja őt, részben pedig arról, hogy kötelezettséget vállal az ösztöndíj és a hozzá kapcsolódó pénzügyi feladatok szakszerű kezelésére és a Wellcome Trust szabályainak megfelelő adminisztrálására.

3.3. Észrevételek, javaslatok az Egyesült Királysággal fennálló tudományos és technológiai kapcsolataink fejlesztésére és javítására

A magyar-brit tudományos és technológiai kapcsolatok igen fontosak számunkra a brit K+F kiemelkedő teljesítménye, az európai keretek között elért sikerei és a strukturális hasonlóság alapján. Az együttműködést sikerült az elmúlt évben tovább mélyíteni, új területekre kiterjeszteni. Az Egyesült Királyságban a tudomány és technológia területén Magyarország

átlagon felül ismert és elismert, ami elsősorban az országban élt és élő számos kiemelkedő magyar vagy magyar származású tudósnak és kutatónak köszönhető.

Magyarországnak az EU 5. Kutatási és Technológia-Fejlesztési keretprogramjához való teljes körű társulása új lökést adott az EU által támogatott közös projektek létrejöttéhez, amelyek között magyar-brit viszonylatban az információ-technológiai és orvos-biológiai terület projektjei voltak túlsúlyban. A fő feladat az elért eredményeknek az induló 6 Keretprogramban való továbbfejlesztése. A Royal Society és a Magyar Tudományos Akadémia – valamint a brit részről a Royal Society által képviselt NATO Science Programme – szintén további együttműködéseket eredményezett a beszámolási évben. A brit K+F kormányzati irányítói és az EU projektek menedzselésével foglalkozó intézmények a TÉT területén készek magyar gyakornokok fogadására, európai együttműködési tapasztalataik átadására.